

حاجی قادری کورې مه لا ته حمه د

دیوانی حاجی قادری کوی

لیکوالینه وه و لیکدانه وهی:

سهردار حه مید میران و کهریم موسته فا شاره زا

له سهر نووسینکی نوی به پتی بوچوونه کانی موحه ممه دی مه لا کهریم به پینووسی:

سه عید کهره می

انتشارات کردستان

سنه

سرشناسه	:	کویی، قادر، ۱۸۱۵ - ۱۸۹۲ م.
عنوان و نام پدیدآور	:	دیوانی حاجی قادری کویی/هونراوهی حاجی قادری؛ لیکولینه‌وه و لیکدانه‌وهی سهردار حمید میران و که‌ریم موسته‌فا شاره‌زا ؛
مشخصات نشر	:	سندج: انتشارات کردستان، ۱۳۹۰.
مشخصات ظاهری	:	۲۹۶ ص.
شابک	:	978-964-980-089-9
وضعیت فهرست نویسی	:	فپا
موضوع	:	شعرکردی -- عراق -- قرن ۱۹ م.
رده بندی کنگره	:	۱۳۸۶ ک ۷۴۳ س ۲۲۵۶ PIR
رده بندی دیویی	:	۲۱/۹۵۸
شماره کتابشناسی ملی	:	۲۴۰۹۳۰۱

ته‌واوی مافه مادی و مه‌عنه‌وییه‌کانی ئەم کتێبه، به‌م شیوه‌یه، پارێزراوه
 بۆ **بلاو کردنه‌وه‌ی کوردستان (سنه)**، وه‌ ههر شیوه‌ی که‌ئک
 وه‌رگرتن به‌بێ ئیزنی ئەم بلاوکه‌ره‌وه‌ حه‌رامه‌ و لاری له‌گه‌ڵ بیه‌ما
 شه‌رعی و نه‌خلاقیه‌کاندا هه‌یه‌ و به‌ دواچوونی یاسایی بۆ نه‌کریت.

انتشارات کوردستان

Kurdistan Publication

سنه - پاساژی عێزه‌تی - ته‌له‌فون - ۲۲۶۵۳۸۲

دیوانی حاجی قادری کۆبی

✓ ناوی کتێب (نام کتاب):	✓ دیوانی حاجی قادری کۆبی
✓ هۆنراوه‌ی (سروده‌ی):	✓ حاجی قادری کۆبی
✓ لێکۆڵینه‌وه‌ و لێکدانه‌وه‌ی (شرح و تحقیق):	✓ سه‌ردار حه‌مید میران / کرم - موسسه‌ی فاشاره‌زا
✓ که‌ره‌تی چاپ (نوبت چاپ):	✓ یه‌که‌م (اول): ۱۳۹۰
✓ ژماره‌ی چاپ‌کراو (تیراژ):	✓ ۴۰۰ دانه (جلد)
✓ ژماره‌ی لاپه‌ره‌ و هه‌واره (تعداد صفحه و قطع):	✓ ۲۹۶ صفحه‌ی وزیری
✓ بلاوکه‌ره‌وه (ناشر):	✓ بلاوکه‌ره‌وه‌ی کوردستان (انتشارات کوردستان)

شابک: ۹-۰۸۹-۹۸۰-۹۶۴-۹۷۸

ISBN: 978 - 964 - 980 - 089 - 9

نرخه‌ی به‌ به‌رگی نه‌رم (شومین) ۴۸۰۰ تمه‌نه

نرخه‌ی به‌ به‌رگی سه‌خت (مجلد) ۵۸۰۰ تمه‌نه

ناوەرۆك

- ۵۶..... دەخيلت بىم وەرە ساقى
 ۵۷..... دىل ھىلاكى نازتە
 ۵۹..... پىتى «ت» ✓
 ۶۰..... مەماتم ھەياتە
 ۶۱..... ماھى سەرچاۋەى ھەياتم
 ۶۲..... بە قسەى بى سەرۋپا تالى مەكە
 ۶۴..... ھەبەرۋىتى كە شىكا
 ۶۷..... پىتى «و» ✓
 ۶۸..... ئەم ئاھوۋم
 ۶۹..... دەستگىرىت لە ھەمەلدا كە نە كا
 ۷۱..... پىتى «س» ✓
 ۷۲..... وشكە سۇفى
 ۷۳..... دەستى من دامىنى تۆ
 ۷۵..... پىتى «ك» ✓
 ۷۶..... تابلىنى ھەرقى ھەيە
 ۷۷..... لە گاۋان و شۋانى كوردە كان يەك
 ۹..... پىشە كى چاپى نوى
 ۱۳..... ئەم دىۋانەى حاجى قادىر
 ۱۶..... دەستۋوسىكى گرانبە ھا
 ۱۸..... پىشە كى
 ۱۸..... حاجى قادىر كىيە؟
 ۱۸..... حاجى قادىر، كەى و لە كۆى ھاتۆتە دىۋانە؟
 ۱۹.....
 ۲۱..... حاجى قادىر و خوتىندى مەلایەتى
 ۲۲..... ژيانى حاجى لە ئەستەنبول
 ۲۷..... حاجى قادىر و شىعەرى نەتەۋەبى
 ۳۵..... ھىماى سەرچاۋەى دەقە كان
 ۳۷..... پىتى ئەلف ✓
 ۳۹..... گوتىم بە بەختى خەۋالو
 ۴۸..... ئەۋە شاھەنشەھە
 ۵۰..... بەستەبى زولفى نىگارىكم
 ۵۲..... تالە مەكتەب ئەم مەھەم دى
 ۵۳..... تَمَنِيْتُ مِنَ الدَّهْرِ
 ۵۴..... كە تۇفانى سىروشكم كەۋتە غەۋغا

- ۱۲۶..... ئەى موحەممەد
- ۱۲۷..... ئەو فەلەك رېفەتە
- ۱۲۸..... باى وەعدە
- ۱۲۹..... تاگولۋى پوخسارى تۆ
- ۱۳۱..... دولبەرم مامزىيە
- ۱۳۱..... تەماشاي قامەتم
- ۱۳۳..... جەھلى ئىشكالى مەسائىل
- ۱۳۴..... رۆستەمى مازەندەران
- ۱۳۵..... غەسا و قامەتم
- ۱۳۷..... خەزەنىكە بەيتى من
- ۱۳۸..... غەم مەخۇر بۇنان و خوانت
- ۱۳۹..... قىسسەى شەبى ھىجرانى
- ۱۴۰..... لە سەر شەو رۆزى داناوہ
- ۱۴۲..... بە پوخ و زولفى شەو و رۆزى
- ۱۴۳..... لە دەورى خالەكەى كولمى
- ۱۴۴..... لە دەو لا ئەژدېھاي زولفى
- ۱۴۶..... قەيىكەم ھەبە
- ۱۴۷..... لە نەزاکەت كەمەرى
- ۱۴۹..... پىتى «ى» ✓
- ۱۵۰..... ئەى بىن نەزىر و ھەمتا
- ۱۵۱..... ئاسمانى بىن ستوون
- ۱۵۲..... ئەگەر كوردىك قەسەى بابى نەزانى
- ۱۵۵..... پەرىشان زولفى تاتارى
- ۱۵۶..... ئاقتابى حوسنى تۆ
- ۱۵۷..... ئىمەش دەمرىن
- ۱۵۹..... سۆفى بە سەر و پىشى
- ۸۱..... پىتى «م» ✓
- ۸۲..... جىھان! بوويتە جەزىرە
- ۸۴..... وەھا مەشغولۋى تۆيە
- ۸۵..... وەكۆر رۆز و شەوہ
- ۸۶..... بەشەستى زولف و پرووى ماھى
- ۸۷..... دوو سەد گوناھى ھەيە
- ۹۱..... پىتى «ن» ✓
- ۹۲..... ئەم سەگانە
- ۹۳..... خاكى جەزىر و بوخان
- ۱۰۰..... لە پۇماكەوتە بەرچاوم
- ۱۰۲..... پەرچەم و فىسى كەچى تۆ
- ۱۰۴..... فەلەك بە تىر و كەمانى
- ۱۱۱..... پىتى «و» ✓
- ۱۱۲..... ئەگەر لىدانە مەقسوودت
- ۱۱۲..... ئومىندى وەسلى تۆم زانى
- ۱۱۴..... بووكى دنيا
- ۱۱۷..... پىتى «ھ» ✓
- ۱۱۸..... زەمانە
- ۱۱۹..... ئەم خەيمە كە شەمسىيەبى
- ۱۲۱..... دالى قەدم
- ۱۲۳..... ئەگەر جورعەى پەقىيت
- ۱۲۴..... باسى باوكى مەكە
- ۱۲۵..... ئەگەر خالت بلىتم

۲۱۷.....	شہسوارى به لاغہ تی کوردان	۱۶۰.....	بہم نہ حوہ یہ سہرفی عیشقبازی
۲۲۷.....	سلام اللہ منی	۱۶۲.....	مہ تنی کوتوبی ئەم دووہ
۲۳۲.....	شاعیر و شیخ و خواجہ دہریہ دہرن	۱۶۳.....	تا سالیکی مہ سالیکی
۲۳۵.....	کورده کی کوی	۱۶۵.....	کہ ہستا قامہ تی بہرزی
۲۳۹.....	لہ جو ملہی ماجہ رای	۱۶۶.....	لہ سہر تہ نافی کہ لہرزی
۲۴۷.....	لہ مہ یدانی بہ ہارا	۱۶۹.....	سہد وہ کوو پڑستم
۲۵۲.....	وہرہ سہیری بزانیہ لوی کوی	۱۷۰.....	ہمہو و عومرم
۲۵۷.....	ہہر کوردہ	۱۷۲.....	ئہی سولہ یمانی زہمان
۲۶۰.....	ہہر وہ کوو مہردوم	۱۷۳.....	نہ ققاشی دہمی
		۱۷۴.....	مہہ و میہری بہ غارہت دہ
۲۶۱.....	✓ چوارینہ و پارچہ ہہ لہست	۱۷۵.....	لہ عہینی لہ علی کانی
۲۶۵.....	✓ شیعیری تاک تاکہ	۱۷۶.....	دہ لئین: یار دیتہ وہ
		۱۷۷.....	گہر خہ لقی جیہان
۲۶۹.....	✓ بہشی فارسی (قسمت فارسی)	۱۷۸.....	داغی کردم بہ جہفا
۲۷۰.....	ای مرا از عشق رویت	۱۷۹.....	وا دیارہ
۲۷۱.....	ای بت سنگ دل	۱۸۴.....	حہ بیسی جان
۲۷۲.....	مژدہ ای دل		
۲۷۳.....	تاریخ وفات حاجی بکر آغا	۱۸۷.....	✓ جووت سہرواکان
۲۷۴.....	ای دوہبت	۱۸۸.....	ئودہ با چاکہ
۲۷۶.....	بازم ہوای مہر بتان در درون قتاد	۱۹۶.....	یا تیلامی
۲۷۷.....	بہ مؤگانم مزن	۱۹۷.....	ئہو پڑژہ
۲۸۱.....	[فدایت جان من]	۲۰۰.....	تا رٹک نہ کھون
۲۸۱.....	[بیدیم طاق ابرویت]	۲۰۲.....	تاجی «بسم اللہ الرحمن الرحیم»
		۲۰۹.....	شیخ بزہینی
۲۸۳.....	✓ رباعی	۲۱۱.....	خو دہزائن سولالہی ئە کراد
۲۸۴.....	✓ فرد	۲۱۲.....	حاکم و میرانی کوردستان
		۲۱۴.....	خوسرہو و کہ یقوباد

- ✓ دوا وشہی منیش ۲۸۵
- سہرچاوہ کانی تہم دیوانہ ۲۸۷
- سہرچاوہ سہرہ کیہ کان: ۲۸۷
- سہرچاوہ کانی دیکہ ۲۸۷
- سہرچاوہ عہرہ بیہ کان ۲۸۸
- سہرچاوہ فارسیہ کان ۲۸۹
- ہندی سہرچاوہی تر ۲۸۹
- ہندی مہ سہل و تیدیم لہ نیتو شیعہ کانی
- حاجیدا ۲۹۱

به نيويس خودا

وتەس چاپى نويس

حاجى قادر وەك شاعىرىكى سەدەي نۆزدە توانىيە:
- به زمانىك يەيىقى كە جىيازىت لە زمانى شاعىرانى تر.
- بىرىك بەيىتە ئاراۋە كە كەس پىش خۆي بەو شىۋە نەيوروژاندوۋە.
- لە خەوى شەمەع و پەروانە و مەسىي مەي و مەيخانە راپەرئ.
- زامەكانى نەتەۋە كەي بە زەقى بخانە بەرچاۋ و ئوشتەيان بۆ بىتۇيى.
- بەرەو دىمەنى دەلاقەي شىعرى ئاۋەلا بىكات كە كەس تائەو كاتە پىيدا نەپروانىۋە.
بەم بۆنەۋە حاجى قادر بە شاعىرىكى پۆشنىبىر و رىجە شىكىن و خاۋەنى قوتابخانەيەكى نوئ
دەناسرى؛ ئىتر ھەرچى خۆمان بە ساغكردنەۋە و لىكۆلنەۋەي دىوانە كەيەۋە زىاتر ماندوو
بەكەين ھەر كەمە.

كاك سەردار ھەمىد مىران و كاك مستەفا شارەزا، بە پىاچوونەۋەي مامۇستا مەسعود
موحەممەد، لىكۆلنەۋەيە كىيان لەسەر دىۋانى حاجى قادر كىردبوو و بە سەرىرەشتى مامۇستا
موحەممەدى مەلا كەرىم لە سالى (۱۹۸۶ ز) بە چاپيان گەياندبوو. مامۇستا موحەممەد ئەلى:
گەيشتە ئەۋەي كە پىۋىستە ھەندى و شەي تىكستە كەي ئەۋان بە گوئىرەي يەكى يان زىاتر لە
تىكستەكانى لاي خۆم بگۆرپ و گەلى بەيت و پارچە شىعرى تازە بىخەمە سەر دىۋانە كە. پاشان
ئەلى: لە دەرەقتى تردا بۆچوون و بەلگەي دەستىۋەردانە كانم پروون دەكەمەۋە^۱.

۱. بىروانە دىۋانى حاجى قادىرى كۆيى، بە لىكۆلنەۋەي كاك سەردار و كاك كەرىم شارەزا،
لاپەرەي ۲۹۲.

مامۆستا موحه ممه د پاش ئه و چاپه ی که ناومان برد له کتیبیکی جیاوازا دا به نیوی «ههنگاوئیکی تر به پینگادا به ره و ساغکردنه وهی دیوانی حاجی قادری کۆیی» ته وای بۆچوون و پیشیاره کانی خۆی به به لگه وه له چاپ داوه.

منیش بهش به حالی خۆم هاتووم بۆ ئه وهی پرۆژه که ی مامۆستا موحه ممه دم ته واکردبێ ئه و دهسکاری و بۆچوونه تازانه یه که له م کتیبه ی دوایدا نووسیوونی له سهر دیوانه که زیاد کردوه و به کورتی ئه م گۆرانکاریانه ی خواره وم له سهر دیوانه که ئه نجام داوه:

۱. لێ زیادکردنی بۆچوون و دهسکاریه تازه کانی مامۆستا موحه ممه دی مه لاکه ریم - که له م دیوانه دا به نیوی خۆیه وه تۆمار کراوه و ئاماژه ی دراوه - له نیوان که وانی گۆشه دار ([I]) دا.
 ۲. لیکدانه وهی مانای هه ندێ وشه و دهسته واژه له نیوان که وانی گۆشه دار ([I]) دا و ده ربړینی بۆچوونی خۆم له چه ند شوێندا.

۳. گۆرینی پینووسی کۆن و هێتانه سهر پینووسی نوێ، ئه ویش به گۆرینی ئه و پیتانه ی که له زمان و پینووسی عه ره بێدان و له زمان و پینووسی کوردیدا نین (ذ، ض، ظ = ز، ث، ص = س، ط = ت).

له کۆتاییدا، هیوادارم توانیببم گۆشه یه ک له مانا و مه به ستی شیعه ره کانی ئه م شاعیره مه زنه مانم خستیه ته پرو و تارام له سهر بووکی رازاوه ی به یته کانی هه لدا بیه وه.

سه عیدی که ره می - سه

۲۷ ی خه زه له وه ی ۱۳۸۹ ی کۆچی هه تاوی.

سەرچاوه‌کان:

۱. هه‌نگاوێکی تر به‌ پێگادا به‌ره‌و ساغکردنه‌وه‌ی دیوانی حاجی قادری کوئی، موحه‌مه‌دی مه‌لاکه‌ریم، «دار الحریه‌»، عێراق ۱۹۸۹ز، چاپی یه‌که‌م.
۲. هه‌نبانه‌ بۆرینه، هه‌ژار، سرووش - تاران ۱۳۸۱ ک، ه، چاپی سێهه‌م.
۳. فه‌ر هه‌نگی موعین، موحه‌مه‌د موعین، ئادنا - تاران ۱۳۸۱ چاپی یه‌که‌م.
۴. الأعلام، خیرالدین الزرکلی (۱۳۹۶ ه)، دار العلم للملایین ۲۰۰۲، الطبعة الخامسة عشرة.
۵. دیوانی نالی، لیکۆلینه‌وه‌ی مه‌لا عه‌بدولکه‌ریمی موده‌رپرێس، ۱۳۸۰ ک، ه، بلاوکردنه‌وه‌ی کوردستان، سنه، چاپی سێهه‌م.